

Roman om identitet och tillhörighet

Ildikó Márky. **Första kontingenten**. 217 sidor. Stockholm: Norstedts, 1999. ISBN 91-1-300734-3.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

»**D**römmen om den identitet och tillhörighet som den självklara geografiska hemortsrätten ger» – så skriver Cristine Sarrimo i sin anmälan av Kerstin Ekmans nya roman »Vargskinnet». Uttalandet kan lika väl användas i en presentation av Ildikó Márkys nya bok »Första kontingenten». I den gör författaren själv ett nära nog identiskt konstaterande: »Men ett gemensamt land, en gemensam bakgrund, språket vi en gång i tiden talade. Det är inte så lite.»

Svensk barnläkare från Ungern

Författaren Ildikó Márky är född i Ungern, men sedan länge verksam i Sverige som barnläkare och har genom sina båda yrken två identiteter. Men viktigare är att hon genomgående har svårt – eller finner det omöjligt – att släppa sina ungerska rötter. I den nya boken låter hon splittringen förstärkas genom att låta den kvinnliga huvudpersonen Valeria vara begåvad med en tvillingbror, Sebastian, som återvänder till Ungern medan hon fortsätter sitt liv i Sverige.

Åsynen av ett mord river upp minnen

Vi möter Valeria på väg från Göteborg till Öregrund, den ort där hon en kort tid bodde på ett pensionat när hon i den »Första kontingenten» kom som flyktning från Ungern. Pensionatsvärdinnan, som hon inte sett på många år, har avlidit, och hennes dotter har bett Valeria komma till begravningen. Där träffar hon andra ungerska flyktingar och blir, när hon en stund går ut i skogen, vittne till hur en av dem, den s k Fången, mördar en annan. Hon behåller vad hon sett för sig själv, men händelsen river upp gamla sår och minnen från Ungern, bl a ett politiskt mord som hon bevittnat. Själv arbetar hon med översättning av en ungersk bok, som kunde

vara en berättelse om hennes far, som länge suttit fängslad – kanske tillsammans med Fången? – betraktad som skyldig av sin egen mor. Boken som Valeria arbetar med påminner, precis som »Första kontingenten», hela tiden om det förflutna – om barndomens Budapest, om den sjuka modern, om farmodern som tog hand om barnbarnen och om den politiska spänningen och ovissheten, allt sett från en svensk horisont och kontrasterad mot det Ungern till vilket tvillingbrodern Sebastian återvänt.

Trollbinder läsaren med ett vackert språk

Ildikó Márky skriver en vacker svenska i ett lågmält tonläge. Hennes framställning spinner fast läsaren i en väv av händelser och intriger, ur vilka författaren själv försöker ta sig ut. Det är någon gång svårt att se sammanhangen, men trollbunden måste man ändå fortsätta läsningen. »Liv som rycks upp med rötterna och omplanteras i främmande jordmån löper alltid risken att råka ut för obehagliga möten», skriver hon och vidare att hon slutat tro på enkla förklaringar. Hon ser inte längre dolda sammanhang i livets vindlingar, hon förstår mer men inte allt, mycket är tillfälligheter. En replik ur boken kan få avsluta min anmälan av »Första kontingenten», en bok som jag tycker om och vill rekommendera till alla som söker en mening. I ett telefonsamtal med Sebastian säger hon: »Det är så underligt, förstår du – och tystnar.» •

Svensk farmaci under 1900-talet

Rune Lönngren, Rune Casslén, Cecilia Claesson, Leif H Eklund, Roland Ericsson, Margareta Härdelius, red. **Svensk farmaci under 1900-talet**. Tre volymer. (Vol I: 603 sidor. Vol II: 369 sidor. Vol III: 430 sidor).

Recensent: Mikael Hoffmann, överläkare, avdelningen för klinisk farmakologi, Universitetssjukhuset, Linköping.

Apotekarsocieteten har tagit på sig den stora uppgiften att skildra såväl framväxten av vårt moderna apoteksväsende som utvecklingen av den svenska

läkemedelsindustrin, av farmaci som akademiskt ämne samt den förändrade yrkesrollen för farmaceuter under 1900-talet. Resultatet – drygt 1 300 sidor fördelade på tre volymer – ger en god översikt över ett dynamiskt område i ständig växelverkan med sjukvården och samhället.

Initiativet till sammanställningen togs av Margareta Härdelius och Rune Lönngren, varav den sistnämnde också står som författare till det inledande och mest omfattande bandet »Utvecklingen över tiden» som fokuserar på myndighetsbeslut och utredningar. Övriga två band (»Forskning, tillverkning, handel» respektive »Ekonomi, dokumentation, tillsyn») är skrivna av ett flertal olika författare som ansvarat för enskilda kapitler.

Bred bild av farmacins roll

Sammantaget är resultatet lyckat. En bred bild av farmacins roll under 1900-talet målas upp, vilken alla som är intresserade av läkemedel i sin yrkesroll kan ha nytta av att fördjupa sig i. I den historiska genomgången finns en rad intressanta händelser, t ex motsättningar mellan läkare och apotekare under 1700-talet, där Vadstenas provinsialläkares tilltag att försöka översätta den svenska farmakopén från latin till svenska ledde till rättsliga efterspel och till att större delen av upplagan brändes. Att varje genomgång av myndigheternas handläggning av farmaci under 1900-talet består av en uppräknings av en rad nya reformer är en sak som författaren inte kan lastas för.

Vissa överlappningar

Band 2 och 3 är ganska splittrade och kapitlen överlappar varandra delvis. Redaktionskommittén hade här kunnat hålla författarna i hårdare tyglar för att göra det hela mer njutbart för läsaren. Som försvar bör man dock nämna att banden inte är avsedda för sträckläsning och att kapitlen blir mer intressanta som tidsobjekt genom att frågorna belyses på ett personligt sätt. Ett bra exempel på detta är kapitel 12 om svensk läkemedelsforskning med Lennart Paalzow, John Sjögren och Lars Werkö som författare. Genom att författarna tillåts ge personliga vinklingar av skeendena blir kapitlet mycket mer intressant för läsaren. En hel del guldkorn för intresserade läsare finns här, t ex hur betablockerns blodtryckssänkande effekter noterades inte av företagets forskare utan